

FOCAL JMlab Aria 936

Leden 2014 MJ

"V minulosti si pro stavbu měničů Focal vyzkoušel už ne jeden materiál, Kevlarem počínaje, různými polymerovými sendviči konče. A najednou tu máme materiál veskrze organický, možná ještě organičtější než klasika, papírová celulóza - máme tu len..."

Francouzské překvapení

Malá hádanka na začátek: Je to z Francie, má to lněné membrány a představuje to jednu z nejseznačnějších koupí, které se dají udělat, co je to? Přes všechny indicie a nadpis této recenze zcela jistě zatím tápete, takže bude nejlepší, když budete číst dále.

Obvyklý začátek jakékoli focalovské recenze je *‘tuto značku snad ani není potřeba představovat’*. Původně jsem chtěl začít obdobným způsobem a odkázat se na to, že všechno vlastně bylo už řečeno tím, co jsme napsali o reprosoustavách Electra 1027 Be, malých Diablo Utopia nebo velkých Scala Utopia. Trochu jsem se zastyděl, když jsem si uvědomil, že v ani jednom z textů nic o původu značky vlastně nenajdete, protože jsem vycházel z toho, že *tuto značku snad ani není potřeba představovat*. Takže tady je dodatečná náprava.

Správně se značka jmenuje Focal-JMlab, kde písmena JM jsou iniciály jejího zakladatele – Jacques Mahul vyrobil svou první reprosoustavu v dílně svého otce ve francouzském Saint-Etienne, kde firma sídlí dodnes, jen o pár bloků dál. První reproduktor se rychle prodal a následovaly další, a tak se postupně během 80.let firma začala slibně rozjíždět, což získalo v další dekádě na obrátkách s novým

marketingem, nasměrovaným vně Evropy, a úspěšným pokusem vytvořit nový etalon v reprodukci hudby, model Grande Utopia. Posledních deset let se Focal-JMlab stará o pokračující rozruch svou spoluprací s designovým ateliérem Pineau & Le Porcher, z jehož dílny je nejen technicistně dokonalá nová řada modelů Utopia, ale i celá plejáda lifestyleových produktů, reprosoustavami počínaje a sluchátky konče.

Focal-JMlab patří mezi ty, kdo mají rádi naprostou kontrolu nad celým výrobním procesem, a tak se stále pyšní nápisem Made in France na většině své produkce. Stojí za povšimnutí, že Focal byl oblíbeným dodavatelem mnoha reproduktorových firem, včetně našeho Shanu nebo amerických Wilson Audio, než se firma rozhodla chránit svoje technologie a tento export svého know-how ustříhla.

Aria 936 patří do novinkové série Aria, která je ve focalovské hierarchii třetí shora, za vlajkovou loď Utopia a řadou Electra. Představují ji čtyři modely, stojanová Aria 906 a sloupcové Aria 926, 936 a 948, plus centrální reproduktor pro systém domácího kina pod označením CC 900. Všechny v zásadě sdílejí podobnou filozofii a hlavně neobvyklé měniče, postavené na lněných membránách.

Len

V minulosti si pro stavbu měničů Focal vyzkoušel už ne jeden materiál, Kevlarem počínaje, různými polymerovými sendviči konče. A najednou tu máme materiál veskrze organický, možná ještě organičtější než klasika, papírová celulóza - máme tu len...

Len má díky faktu, že jsou jeho vlákna dutá, podle Focal-JMLab znamenité schopnosti: značnou tuhost při nízké hmotnosti, výbornou schopnost vlastního tlumení a při jisté opatnosti jej lze lisovat a tvarovat do velmi odolných a tenkých konusů. Ty jsou v případě měničů pro sérii Aria ještě dodatečně uzavřeny mezi dvě vrstvy skleněných vláken o síle 40 μ m kvůli zvýšení ohybové tuhosti a zvýšení rychlosti membrán.

Vývoj lněných měničů nebyl ani tak diktován snahou o vytvoření bio-reproduktorů, jako snahou najít vhodnou alternativu k polymerovým membránám, které jsou výrobně náročné a jejich cena dlouhodobě nestabilní. Kombinace nové technologie (pochopitelně Made in France) a změna materiálu inverzní výškové kaloty, která je u Aria 936 hliníkovo-magnéziová (jinak konstrukčně přímo odvozená od nejvyšší řady Utopia), dala vzniknout reprosoustavě, která nedonutí případného zájemce zruinovat své bankovní konto – 65 tisíc, které zaplatíme za pár Aria 936 je vzhledem k tomu, jak hrají, naprosto senzační cena.

Kouzelník v prostoru

Focal-JMLab Aria 936 patří mezi těch několik vyvolených reprosoustav, které hrají tak přirozeně a nenuceně, že je prostě musíte mít rádi. Velmi, a možná bych měl napsat velkými písmeny to VELMI, mě překvapilo, jak si poradily s obtížným trackem *Sanctus Lydian* z disku *Stereophile Test CD3* (STPH 006-2). Nahrávka, pořízená v akusticky živém prostoru byla ještě v režii zvýrazněna spatializerem, dávající jí pocit velké expanzivnosti, což má za následek zvýšené nároky na reprodukční systém, který musí být schopen od sebe oddělit elektronické echo a primární dozvuky nástrojů. Problémy, se kterými se na většině i highendových sestav u *Sanctus Lydian* setkávám, se dají shrnout pod pojmy jako rozplizlost, nekonkrétnost, falešný prostor a ztráta mikrodynamiky. Táhlé a držené tóny trumpety jsou apriori dost problematickým oříškem k rozlousknutí pro *jakoukoli* sestavu, a nezahlit nahrávku úsporně zahraniou baskytarou se zatím povedlo jen několika výjimečným reprosoustavám, a to rozhodně ne z takto nízkého cenového ranku. Proto mě dost udivilo, že Focal Aria 936 s komplikovaným trackem evidentně žádné potíže neměly.

Načrtly vpravdě vynikající a velmi konkrétní prostor, ve kterém nebylo pochyb, odkud pocházejí zvuky, pochytané membránou mikrofону, včetně jejich odrazů, a co bylo zmanipulováno elektronickou cestou. Lokalizace byla precizní, nikoli však chirurgicky sterilní, ale hudebně přirozená, a to nejen do hloubky a šířky, ale i ve vertikálním směru, což je na tak úsporně dimenzované sloupky pozoruhodný výkon. Aria se v takto vystavěném prostoru doslova rozpustí, jejich štíhlé ozvučnice nelze ani při nejlepší vůli a při zavřených očích lokalizovat, to ovšem pouze za předpokladu, že je správně ustavíme v prostoru.

S pomocí korelovaného růžového šumu a ze vzdálenosti cirka dvou metrů byla lokalizace a zobrazení prostoru nejpřesnější, kdy se osy obou reprosoustav protínaly přibližně dvakrát tak daleko, než byly od nich moje uši. Při tomto natočení dávaly v konkrétním poslechovém prostoru i poslechově nejvyrovnanější odezvu. Přeloženo do srozumitelné řeči je potřeba Focal Aria 936 vytočit od uší tak, aby jejich bočnice byly spolehlivě viděly, tedy více, než velí instinkt.

Kompozit versus beryllium

Z vnějšku si Aria 936 zachovávají typicky focalovský vzhled, do kterého je vnesen závan Itálie. Je škoda, že na bočnicích je pouze fólie a ne dýha (platí pro ořechovou variantu) a proto rozhodně doporučuji variantu v klavírním laku, která bude hezky ladit s černým lesklým sklem na horní desce. Reprosoustava spočívá na vlastním podstavci z litého hliníku, jehož součástí jsou i kovové stavěcí hroty. Pod hroty výrobce dodává plastové čepičky, které se pod hroty dají vsunout pro případ, že se má zabránit poškrábání podlahy. Od podstavce je ozvučnice vymezena pomocí distančních podložek - to je důležité protože směrem dolů do podstavce směřuje basreflexový nátrubek, který je posílen dalšími dvěma porty vyvedenými dopředu. Onen dotek italského šarmu představuje čelní a zadní stěna, potažená velmi zdařilou imitací černé kůže, ba co víc, stejně je povrchově upravena i spodní stěna s basreflexem, kterou oko nemá šanci spatřit - výrobce zde mohl ušetřit, leč neudělal to a za to ho mám rád. Naopak by se mi líbilo použít jiné, než obyčejné plastové vaničky s párem jednoduchých terminálů, popřípadě její úplné vynechání. Důležitý je ale zvuk, a ten sází jedno překvapení za druhým.

Vezměme si například bas - obával jsem se, že tři (!) basreflexové nátrubky jsou prostě moc na to, aby nebyla přesnost basu na úkor jeho množství, ale Aria 936 mě vyvedly z omylu: bas byl rychlý, konturovaný a úspěšně sekundoval povedenému středovému pásmu. *Switchback* Jesse Cooka (*The Ultimate*, Narada, 09463-36007-2-0) je živoucím důkazem, že Aria má výborný smysl pro rytmus, netrpí pomalostí a umí hrát expresivně a dynamicky, což ještě umocňuje zmiňovaný basový základ.

Je zajímavé, že relativně netlumený kabinet, který obsahuje jen minimum výtuh a působí na poklep živě, evidentně nezadržuje tu část energie, která by pak při zpětném vyzáření způsobovala rozmazání nebo přemaskování informací na středech. Zřejmě tu bezchybně funguje filozofie sympatických rezonancí (podobně jako třeba u Sonus Faber), které nijak neubližují rytmické korektnosti a tranzientní přesnosti. Jinými slovy jsou Focal Aria dostatečně transparentní na to, aby daly možnost rozkvést dozvukům, mám pochopitelně na mysli těm nahraným. Na tom se podílí svou nenásilnou a kultivovanou prezentací inverzní výšková kalota.

Kompozit hliníku a magnézia od experta na výškové reproduktory se značně povedl. Hra činelu v *I'm Beginning To See The Light* (Natalie Cole) je sladce třpytivá a pakliže je focalovské beryllium vzdušně neutrální, kompozitní kaloty vyměňují krapítek toho vzduchu a exaktnosti za harmonickou příjemnost, která při déletrvajícím poslechu nemá tendenci začít posluchače obtěžovat, což je achillova pata mnoha moderních reprosoustav. A vůbec, přechod od Jesse Cooka k Natalii Cole je skokem ze suché akustiky studia do živé ambience, což Aria 936 jasně rozliší, a to se mi moc líbí. V highendu je přesně tohle potřeba a pokud to reproduktory nedokáží, je potřeba se poohlédnout někde jinde. K vyvolání toho správného dojmu je někdy nutné otočit kolečkem volume více doprava, což můžeme u Focalu udělat s naprostým přehledem a bez obav, že by se snad zvuk měl nějak spektrálně změnit nebo, nedej bože, zbotit. Dokonce jsem mohl hrát *hodně* nahlas a pořád to bylo to správné hifi, a to je v této cenové kategorii jev spíše výjimečný.

Doporučeno? Rozhodně ano!

Focal Aria 936 patří přesně k těm typům reprosoustav, které vás budou doslova nutit experimentovat s tím, jak zvuk dále zlepšit, protože hrají opravdu dobře, a když něco hraje opravdu dobře, je vždycky šance, že by to mohlo hrát ještě lépe. Poslouchal jsem je v řetězci komponentů Meridian, kde na začátku byl CD přehrávač G08.2 (mimořádně opravdu výborný CD přehrávač, který patří v kategorii do 100 tisíc mezi moje favority), uprostřed předzesilovač G02 a na konci zesilovač G57, to vše propojené Cardas Neutral Reference a směrem do reproduktorů pak střídavě Cardas Golden Presence a Cardas Crosslink. K porovnání zaskočila sestava Cambridge Audio Azur 650C (CD) a 650A (zesilovač). Je fakt, že cenově jde o neporovnatelné systémy, ale zcela upřímně si nedokážu dost dobře představit, že by se, a to i při omezeném rozpočtu, někdo po poslechu Focal Aria 936 na obou sestavách rozhodl pro Cambridge Audio – tím nechci diskvalifikovat Cambridge Audio, ale Aria si *zaslouží* mít před sebou to nejlepší a bohatě se vám za to odmění skvělým zvukem – domnívám se, že svým projevem tyto focalovské sloupky překračují rámec kategorie a tak kupříkladu výše uvedená sestava Meridian je k tomu, co umí, zcela adekvátní.

To, že peníze navíc ale nemusejí být vždy zárukou úspěchu, a že záleží spíše na s rozmyslem zvolených kombinacích, trochu překvapivě prokázaly experimenty s oběma reprokabely, kdy si proti očekávání celkově vedl lépe levný Crosslink. Golden Presence byl kultivovanější, bohatší ve středovém pásmu, jemnější na výškách a měl lepší makrodynamiku, ale Crosslink se ve spojení s Aria 936 vytasil s celistvějším projevem, větší živostí a zejména přesnějším a konturovanějším basem, prostě jim to spolu hrálo na jedničku s hvězdičkou.

Opravdu jsem se snažil najít na těchto malých sloupcích nějaký kaz, nenašel jsem ale *nic* podstatného, co by se jim dalo vytknout. Zahrají všechno a zahrají to tak, jak to mají zahrát. Bez potíží rozliší rozdíly v masteringu nebo mixu, ale nahrávku vám tím neznechutí. Nechají vás točit si knoflíkem volume jak je libo a dokážou vám, že poslouchat nahlas je zábavné.

Focal si ze dvou možných cest vybral tu správnou – Aria 936 nepodlehla tlaku, diktujícímu hyperreálný zážitek a přiklonila se k přirozené hudebnosti ve velmi elegantním podání. A to je myslím to, co hledáme.